V.M. ADIASEVICI – CONTRIBUȚII LA ARHEOLOGIA BASARABIEI*

Sergiu MATVEEV
conferențiar universitar, doctor,
Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova
Adrian PELIVAN
cercetător independent

Din rândul personalităților polivalente ale Basarabiei culturale din perioada interbelică se remarcă în mod aparte Victor Adiasevici. Născut într-o familie de ruși la Rogojenii Vechi (jud. Soroca) în 1898, V. Adiasevici reușea să coaguleze în activitatea sa pedagogia, pictura, istoria antică, istoria religiei, arheologia, jurnalistica, activitatea editorială și tipografică, ingineria, bibliologia etc. Cercetările complexe realizate la începutul anilor 30 ai secolului XX de către V. Adiasevici pentru identificarea și valorificarea monumentelor de istorie și cultură a Basarabiei au servit drept pilon central pentru elaborarea primelor volume ale „Dicționarului enciclopedic al Basarabiei". Sinusoidală dramatică a intelectualilor basarabeni de la începutul anilor 40 i-a adus prima arestare în septembrie 1940 și o sentință de 8 ani de lagăre. Revenit în vara anului 1945 la Chișinău, urmează angajarea pe post de arheolog la Filiala Moldovenească a AȘ URSS. În 1947-1948 reîncep obstrucționări în activitate urmate de o nouă arestare în 1949 completată alți ani de închisoare până în 1956 și interzicere de a locui și activa în Chișinău.

Dacă până în 1940, pentru V. Adiasevici arheologia era unul din multiplele domenii de interes, după război realizează în termeni restrânși un repertoriu al siturilor aheologice a Basarabiei, participă la periegeze și săpături arheologice, lucrează asupra unor studii privind analizei ornamentelor ceramicii scitice etc. Valul de verificări a loialității față de noul regim a finalizat cu eradierea numelui cercetărorului din documentele de epocă, iar unele descoperiri atribuite altor persoane. După cei peste 50 de ani de la moartea, în anul 1966, a lui V. Adiasevici, contribuțiile științifice încă urmează a fi identificate și reabilitate.

V.M. Adiasevici – contributions to the archeology of Bessarabia

Among the polyvalent personalities of cultural Bessarabia from the interwar period, Victor Adiasevici stands out in particular. Born into a

* Cercetare realizată în cadrul proeictului 20.80009.1606.14 „Patrimoniul arheologic din epoca fierului în regiunea Nistrului Mijlociu și bazinul râului Cogâlnic: cercetare interdisciplinară și valorificare științifică".

Russian family in Rogojenii Vechi (Soroca County) in 1898, V. Adiasevici managed to combine in his activity the pedagogy, painting, ancient history, history of religion, archeology, journalism, publishing and printing activity, engineering, bibliology, etc. The complex researches carried out at the beginning of the 30s of the 20th century by V. Adiasevici for the identification and valorification of the monuments of history and culture of Bessarabia served as a central pillar for the elaboration of the first volume of the „Encyclopedic Dictionary of Bessarabia". The dramatic sinusoid of Bessarabian intellectuals in the early 1940s led to his first arrest in September 1940 and a sentence of 8 years in a camp. Returning to Chisinau in 1945, he was employed as an archaeologist at the Moldovan Branch of the Academy of Sciences of USSR. New obstructions form 1947-1948 were followed by a new arrest in 1949, completed by years of imprisonment until 1956, and a ban on living and working in Chisinau.

If until 1940, for V. Adiasevici, archeology was one of the many fields of interest, after the war he made in restricted terms a repertoire of the archeological sites of Bessarabia, participated in archeological survey and excavations, worked on the analysis of Scythian pottery ornaments etc. The wave of checks on loyalty to the new regime ended with the eradication of the name of the researcher from the period documents, and some of his discoveries were attributed to other people. After more than 50 years since the death of V. Adiasevici in 1966, scientific contributions have yet to be identified and rehabilitated.